Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

z 13. februára 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v trestných veciach – Smernica (EÚ) 2016/343 – Prezumpcia neviny a právo byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní – Článok 8 ods. 1 a 2 – Podmienky vyžadované vnútroštátnou právnou úpravou na účely konania v neprítomnosti – Nedostavenie sa obvinených osôb na určité pojednávania z dôvodov závislých alebo nezávislých od ich vôle – Právo na spravodlivý proces“

Vo veci C-688/18,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ podaný rozhodnutím Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd, Bulharsko) z 22. októbra 2018 a doručený Súdnemu dvoru 6. novembra 2018, ktorý súvisí s trestným konaním proti:

TX,

UW,

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: predseda šiestej komory M. Safjan (spravodajca), sudcovia L. Bay Larsen a C. Toader,

generálny advokát: P. Pikamäe,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa a L. Medeiros, ako aj v zastúpení: D. Pires, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: R. Troosters a Y. Marinova, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: bulharčina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 8 ods. 1 a 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1).

2 Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania začatého proti TX a UW, ktorého predmetom bola ich príslušnosť k organizovanej zločineckej skupine.

Právny rámec

Právo Únie

3 Podľa odôvodnení 9, 33 až 37, 44 a 47 smernice 2016/343:

„(9) Účelom tejto smernice je posilniť právo na spravodlivý proces v trestnom konaní, a to stanovením spoločných minimálnych pravidiel týkajúcich sa určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na súdnom konaní.

…

(33) Právo na spravodlivý proces je jedna zo základných zásad demokratickej spoločnosti. Právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní je založené na uvedenom práve a malo by byť zaručené v celej [Európskej] únii.

(34) Ak sa podozrivé alebo obvinené osoby nemôžu na súdnom konaní zúčastniť z dôvodov, ktoré nemôžu ovplyvniť, mali by mať možnosť požiadať o nový termín súdneho konania v rámci lehoty ustanovenej vo vnútroštátnom práve.

(35) Právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní nie je absolútnym právom. Podozrivé a obvinené osoby by za určitých okolností mali mať možnosť sa tohto práva vzdať, a to výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne.

(36) Za určitých okolností by malo byť možné rozhodnutie o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby vyniesť aj za jej neúčasti na súdnom konaní. Takýto prípad by mohol nastať, ak bola podozrivá alebo obvinená osoba včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti, a napriek tomu sa nedostaví. Pod informovaním podozrivej alebo obvinenej osoby o súdnom konaní by sa malo rozumieť, že táto osoba bola predvolaná osobne alebo iným spôsobom, pričom jej bola doručená úradná informácia o čase a mieste konania tak, že sa mohla o súdnom konaní dozvedieť. Pod informovaním podozrivej alebo obvinenej osoby o dôsledkoch neúčasti by sa malo rozumieť najmä to, že táto osoba bola informovaná o tom, že za jej neúčasti na súdnom konaní možno vyniesť rozhodnutie.

(37) Súdne konanie, ktorého výsledkom môže byť vynesenie rozhodnutia o vine alebo nevine, by sa malo môcť viesť aj za neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby, ak táto osoba bola o konaní informovaná a splnomocnila obhajcu, ktorého určila ona sama alebo štát, aby ju v konaní zastupoval, a ktorý túto podozrivú alebo obvinenú osobu zastupoval.

…

(44) Zásada účinnosti práva Únie si od členských štátov vyžaduje, aby zaviedli primerané a účinné opravné prostriedky pre prípad porušenia práva priznaného jednotlivcom právom Únie. Vďaka účinnému opravnému prostriedku, ktorý by mal byť dostupný v prípade porušenia ktoréhokoľvek z práv stanovených v tejto smernici, by sa malo dosiahnuť, že sa v čo najväčšej možnej miere obnoví také postavenie podozrivých alebo obvinených osôb, aké by mali, keby nebolo došlo k porušeniu, s cieľom chrániť právo na spravodlivý proces a právo na obhajobu.

…

(47) V tejto smernici sa rešpektujú základné práva a zásady uznané v charte [základných práv Európskej únie, ďalej len ‚Charta'] a v [Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísanom v Ríme 4. novembra 1950, ďalej len ‚EDĽP'] vrátane zákazu mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, práva na slobodu a bezpečnosť, rešpektovania súkromného a rodinného života, práva na nedotknuteľnosť osoby, práva dieťaťa, integrácie osôb so zdravotným postihnutím, práva na účinný opravný prostriedok a práva na spravodlivý proces, prezumpcie neviny a práva na obhajobu. Prihliadať by sa malo najmä na článok 6 Zmluvy o Európskej únii…, podľa ktorého Únia uznáva práva, slobody a zásady uvedené v charte a podľa ktorého základné práva, ako sú zaručené EDĽP a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, majú predstavovať všeobecné zásady práva Únie."

4 Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Predmet úpravy", stanovuje:

„Touto smernicou sa stanovujú spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa:

a) určitých aspektov prezumpcie neviny v trestnom konaní;

b) práva byť prítomný na súdnom konaní v trestnom konaní."

5 Článok 8 uvedenej smernice, nazvaný „Právo byť prítomný na súdnom konaní", vo svojich odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci.

2. Členské štáty môžu stanoviť, že súdne konanie, ktoré môže viesť k rozhodnutiu o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby, sa môže konať v jej neprítomnosti, ak:

a) podozrivá alebo obvinená osoba bola včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti alebo

b) podozrivú alebo obvinenú osobu, ktorá bola informovaná o súdnom konaní, zastupuje splnomocnený obhajca, ktorého určila buď podozrivá, alebo obvinená osoba, alebo štát."

Bulharské právo

6 § 55 ods. 1 Nakazatelno-procesualen kodex (Trestný poriadok, ďalej len „NPK") stanovuje:

„Obvinený má tieto práva:

…

zúčastniť sa na trestnom konaní…"

7 § 94 ods. 1 NPK stanovuje:

„Účasť obhajcu v trestnom konaní je povinná, ak:

…

(8) sa vo veci koná v neprítomnosti obvineného;

…“

8 § 247b ods. 1 NPK stanovuje:

„Na žiadosť sudcu spravodajcu sa kópia obžaloby doručí obvinenému. Doručením obžaloby je obžalovaný informovaný o konaní predbežného pojednávania a otázkach uvedených v § 248 ods. 1, o jeho práve dostaviť sa na pojednávanie s obhajcom a o možnosti ustanoviť mu obhajcu v prípadoch stanovených v § 94 ods. 1, ako aj o skutočnosti, že vec môže byť preskúmaná a rozhodnutá v jeho neprítomnosti, pokiaľ sú splnené podmienky uvedené v § 269.“

9 § 269 NPK znie:

„1. Vo veciach, v ktorých bol obvinený stíhaný za závažný trestný čin, je jeho prítomnosť na pojednávaní povinná.

2. Súd môže nariadiť, aby sa obvinený dostavil na pojednávanie aj v prípadoch, keď sa jeho prítomnosť nevyžaduje, ak je toto dostavenie sa pred súd nevyhnutné na preukázanie objektívnej pravdy.

3. Pokiaľ to nebráni preukázaniu objektívnej pravdy, vec môže byť rozhodnutá v neprítomnosti obvineného, ak:

…

(3) bol na pojednávanie riadne predvolaný, neoznámil náležité dôvody, ktoré odôvodňujú jeho nedostavenie sa pred súd, a bol dodržaný postup uvedený v § 247b ods. 1;

…“

10 § 423 NPK stanovuje:

„1. Do šiestich mesiacov od oboznámenia sa s právoplatným odsúdením v trestnom konaní alebo od jeho skutočného predloženia Bulharskej republike inou krajinou môže osoba odsúdená v neprítomnosti požiadať o opätovné otvorenie trestnej veci s odvolaním sa na jej neprítomnosť v trestnom konaní. Žiadosti sa vyhovie s výnimkou jednak prípadu, ak odsúdená osoba bola na úteku po oznámení bodov obžaloby v rámci prípravného konania, a konanie podľa § 247b ods. 1 preto nemožno vykonať, alebo jednak po tom, čo bolo uvedené konanie vykonané, odsúdená osoba sa bez náležitého dôvodu nedostavila na pojednávanie.

2. Podanie žiadosti neprerušuje výkon odsúdenia v trestnom konaní, pokiaľ súd nerozhodne inak.

3. Konanie o opätovnom otvorení trestnej veci sa skončí, ak sa osoba odsúdená v neprítomnosti nedostaví na pojednávanie bez náležitého dôvodu.

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

11 Specializirana prokuratura (Špecializovaná prokuratúra, Bulharsko) podala obžalobu na trinásť osôb z dôvodu, že boli vodcami a/alebo členmi organizovanej zločineckej skupiny, ktorej cieľom bolo páchanie vrážd, lúpeží a krádeží, ako aj za ďalšie trestné činy, ktoré mali tieto osoby spáchať v rámci uvedenej zločineckej skupiny. Dvomi obvinenými osobami sú TX a UW, ktorým sa vytýka účasť v uvedenej zločineckej skupine, teda trestný čin, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na tri až desať rokov.

12 TX a UW boli poučení o podmienkach, za ktorých možno vo veci konať v ich neprítomnosti, najmä v prípade, ak sa bez náležitého dôvodu nedostavia na pojednávanie, a o tom, že v takom prípade konečné rozhodnutie vo veci bude pre nich záväzné a nebude možné proti nemu podať opravný prostriedok z dôvodu, že sa osobne nezúčastnili pojednávania.

13 V rámci trestného konania s TX a UW na Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd, Bulharsko) sa najprv konalo sedem pojednávaní. Na každom z týchto pojednávaní bola vec odročená. Z dôvodu neprítomnosti niektorých z obvinených osôb pre chorobu v čase uvedených pojednávaní vnútroštátny súd neprijal zabezpečovacie opatrenia a nevykonal dokazovanie. Tento súd overil existenciu dôvodu týchto neprítomností, ale napriek svojim vážnym pochybnostiam nemohol spochybniť dôvodnosť neprítomnosti týchto obvinených osôb.

14 Úkonmi z 19. a 26. apríla 2017 sa vnútroštátny súd vyjadril k možnosti nariadiť vo veci samej pojednávanie bez prítomnosti uvedených obvinených osôb.

15 V tejto súvislosti na jednej strane konštatoval, že prítomnosť tých istých obvinených osôb nebola nevyhnutná „na účely preukázania objektívnej pravdy“ v zmysle vnútroštátnej právnej úpravy, pokiaľ ide o vytýkané trestné činy.

16 Na druhej strane, pokiaľ ide o preskúmanie veci samej v prípade neprítomnosti jednej z obvinených osôb, vnútroštátny súd určil na základe vnútroštátnej právnej úpravy tieto podmienky:

– povinná účasť advokáta dotknutej osoby a jej efektívna obhajoba týmto advokátom,

– zaslanie kópie zápisnice z pojednávania dotknutej osobe, ktorá mu umožní oboznámiť sa s prijatými opatreniami týkajúcimi sa dokazovania a dôkazmi predloženými v jej neprítomnosti,

– možnosť dotknutej osoby vyjadriť želanie, aby sa uskutočnilo nové vykonanie týchto dôkazov v jej prítomnosti,

– právo dotknutej osoby, ktorá sa nedostavila na pojednávanie z dôvodu nezávislého od jej vôle, aby sa za jej prítomnosti zopakovali vykonané úkony,

– právo dotknutej osoby, ktorá sa nedostavila na pojednávanie z dôvodu, ktorý mohla ovplyvniť, aby sa na jej žiadosť zopakovali vykonané úkony, pokiaľ je jej osobná účasť na konkrétnom úkone vykonávania dôkazov nevyhnutná na ochranu jej záujmov.

17 Na dvanástich pojednávaniach, ktoré sa uskutočnili po úkonoch z 19. a 26. apríla 2017, sa niektoré obvinené osoby z rôznych dôvodov nedostavili na pojednávanie.

18 Na pojednávanie 16. mája 2018 sa TX nedostavil z dôvodu, ktorý je nezávislý na jeho vôli, konkrétne pre chorobu. Pokiaľ ide o UW, neželal si zúčastniť sa tohto pojednávania. Ich obhajobu zabezpečili nimi splnomocnení advokáti. Kópie zápisnice týkajúcej sa uvedeného pojednávania boli zaslané TX a UW, aby sa mohli oboznámiť s dokazovaním, ktoré sa uskutočnilo v ich neprítomnosti.

19 TX a UW sa dostavili na nasledujúce pojednávanie, ktoré sa konalo 30. mája 2018. Po porade so svojimi advokátmi vyhlásili, že sa oboznámili so zápisnicou z pojednávania zo 16. mája 2018, ako aj s dôkazným materiálom zhromaždeným v rámci dokazovania v ich neprítomnosti a že nežiadajú o účasť na novom vykonaní dôkazov. Úkony vykonané v ich neprítomnosti neboli zopakované.

20 TX sa nedostavil na pojednávanie, ktoré sa konalo 1. októbra 2018, opäť z dôvodu choroby. Na tomto pojednávaní ho zastupoval advokát. V neprítomnosti TX vnútroštátny súd vykonal niektoré dôkazy a najmä vypočul hlavného svedka svedčiaceho v jeho neprospech, ktorého predvolala prokuratúra. Kópia zápisnice z tohto pojednávania bola zaslaná TX, aby sa mohol oboznámiť s vykonaným dokazovaním, ktoré sa uskutočnilo v jeho neprítomnosti.

21 TX sa dostavil na nasledujúce pojednávanie, ktoré sa konalo 17. októbra 2018. Po porade so svojím advokátom vyhlásil, že sa oboznámil so zápisnicou z pojednávania z 1. októbra 2018, s dôkazným materiálom zhromaždeným v rámci dokazovania v jeho neprítomnosti a že sa chce osobne zúčastniť na výsluchu hlavného svedka v jeho neprospech. Vnútroštátny súd tejto žiadosti vyhovel a vykonal dodatočný výsluch tohto svedka. TX mal možnosť sa v plnom rozsahu zúčastniť na tomto výsluchu a klásť všetky otázky, ktoré mal v úmysle položiť.

22 Pokiaľ ide o UW, vnútroštátny súd uvádza, že na účely uplatnenia konania v neprítomnosti so súhlasom obvineného, ktorý bol oboznámený s vecou, vnútroštátna právna úprava stanovuje poučenie tejto osoby, pokiaľ ide o vedenie trestného konania, dôsledky jej nedostavenia sa na súd, ako aj povinnú účasť advokáta, teda záruky, ktoré sú uvedené v článku 8 ods. 2 písm. a) a b) smernice 2016/343.

23 Uvedený súd zdôrazňuje, že má pochybnosti, pokiaľ ide o súlad vnútroštátnej právnej úpravy dotknutej vo veci samej s právom Únie, najmä vzhľadom na odôvodnenie 35 smernice 2016/343, a že tieto pochybnosti sa týkajú podmienok, za ktorých by mohlo platne dôjsť k vzdaniu sa účasti na konaní.

24 Pokiaľ ide o TX, ktorý sa nedostavil na niektoré pojednávania z dôvodov nezávislých od jeho vôle, konkrétne z dôvodu choroby, vnútroštátny súd sa domnieva, že vzhľadom na odôvodnenie 34 smernice 2016/343 možno konštatovať porušenie jeho práva zúčastniť sa trestného konania, keďže jeho neúčasť bola ospravedlnená. Kladie si otázku, či k takémuto porušeniu skutočne došlo vzhľadom na úkony vykonané v nadväznosti na tieto pojednávania na žiadosť TX.

25 V tejto súvislosti, pokiaľ ide o pojednávanie, ktoré sa konalo 16. mája 2018, sa vnútroštátny súd pýta, či vyhlásenie TX spočívajúce v nepožiadaní o zopakovanie vykonaných úkonov predstavuje platné vzdanie sa práva byť prítomný na súdnom konaní a či sa možnosť vzdať sa svojho konania upravená v odôvodnení 35 smernice 2016/343 vzťahuje aj na už uskutočnené procesné úkony. Pokiaľ ide o pojednávanie, ktoré sa konalo 1. októbra 2018, vnútroštátny súd sa pýta, či dodatočný výsluch svedka predvolaného prokuratúrou a svedčiaceho v neprospech TX za jeho prítomnosti predstavuje z hľadiska odôvodnenia 44 smernice 2016/343 dostatočný úkon.

26 Vnútroštátny súd spresňuje, že advokáti TX a UW sa zúčastnili na všetkých pojednávaniach konaných vo veci samej.

27 Za týchto podmienok Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Dochádza k porušeniu práva obvineného byť prítomný na svojom súdnom konaní v zmysle článku 8 ods. 1 a 2 v spojení s odôvodneniami 35 a 44 smernice 2016/343, ak sa jedno z pojednávaní v trestnom konaní uskutočnilo v neprítomnosti obvineného a tento obvinený bol riadne predvolaný, poučený o dôsledkoch jeho neprítomnosti a jeho obhajobu zabezpečil advokát, ktorého si zvolil, ak:

a) sa nedostavil na pojednávanie z dôvodov, ktoré mohol ovplyvniť (sám sa totiž rozhodol, že sa na konkrétnom pojednávaní nezúčastní);

b) sa nedostavil na pojednávanie z dôvodu, ktorý je nezávislý na jeho vôli (konkrétne pre chorobu), ak bol následne informovaný o úkonoch vykonaných v jeho neprítomnosti a so znalosťou veci sa rozhodol a vyhlásil, že:

– nespochybňuje zákonnosť týchto úkonov z dôvodu svojej neprítomnosti a nežiada o ich zopakovanie v jeho prítomnosti,

– sa chce zúčastniť na týchto úkonoch, pričom súd následne pristúpil k dodatočnému výsluchu osoby označenej obvineným a umožnil obvinenému, aby sa na tomto výsluchu v plnom rozsahu podieľal?“

O prejudiciálnej otázke

28 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 8 ods. 1 a 2 smernice 2016/343 vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v situácii, keď obvinená osoba bola včas informovaná o tom, že sa proti nej vedie súdne konanie, ako aj o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie v tomto konaní, a keď bola táto osoba zastúpená splnomocneným advokátom, ktorého si ustanovila, stanovuje, že jej právo byť prítomná na svojom konaní nie je porušené, ak:

– sa jednoznačne rozhodla, že sa nedostaví na jedno z pojednávaní konaných v rámci jej konania, alebo

– sa nedostavila na jedno z týchto pojednávaní z dôvodu, ktorý nemôže ovplyvniť, ak bola v nadväznosti na toto pojednávanie informovaná o úkonoch vykonaných v jej neprítomnosti a so znalosťou veci prijala rozhodnutie, ktorým vyhlásila, že nebude namietať svoju neprítomnosť na účely napadnutia zákonnosti týchto úkonov alebo sa chce zúčastniť na týchto úkonoch, čo viedlo príslušný vnútroštátny súd k zopakovaniu uvedených úkonov, najmä uskutočnením dodatočného výsluchu svedka, ktorého sa obvinená osoba tak mohla v plnom rozsahu zúčastniť.

29 Na úvod treba uviesť, že cieľom smernice 2016/343, ako to vyplýva z jej článku 1 a odôvodnenia 9, je zaviesť jednotné minimálne pravidlá uplatniteľné na trestné konania týkajúce sa určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na súdnom konaní [rozsudky z 19. septembra 2018, Milev, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, bod 45, ako aj z 5. septembra 2019, AH a i. (Prezumpcia neviny), C-377/18, EU:C:2019:670, bod 38].

30 Okrem toho treba pripomenúť, že vzhľadom na minimálnu povahu cieľa harmonizácie, ktorý sleduje, nemožno túto smernicu vykladať ako úplný a vyčerpávajúci nástroj (pozri v tomto zmysle uznesenie z 12. februára 2019, RH, C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, bod 59 a citovanú judikatúru).

31 V tejto súvislosti článok 8 ods. 1 uvedenej smernice uvádza, že členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci.

32 Odôvodnenie 35 tej istej smernice spresňuje, že právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní nie je absolútnym právom a že podozrivé a obvinené osoby by za určitých okolností mali mať možnosť sa tohto práva vzdať, a to výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne.

33 Článok 8 ods. 2 smernice 2016/343 tak uvádza, že členské štáty môžu stanoviť, že konanie, ktoré môže viesť k rozhodnutiu o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby, môže prebiehať v jeho neprítomnosti, ak podľa bodu a) tohto ustanovenia bola podozrivá alebo obvinená osoba včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti, alebo ak podľa bodu b) uvedeného rozhodnutia podozrivú alebo obvinenú osobu, ktorá bola informovaná o súdnom konaní, zastupuje splnomocnený obhajca, ktorého určila buď podozrivá, alebo obvinená osoba, alebo štát.

34 Okrem toho odôvodnenie 47 smernice 2016/343 uvádza, že táto smernica rešpektuje základné práva a zásady uznané v Charte a EDĽP vrátane práva na spravodlivý proces, prezumpcie neviny a práva na obhajobu.

35 Ako vyplýva z odôvodnenia 33 tejto smernice, právo podozrivých alebo obvinených osôb zúčastniť sa na ich súdnom konaní spočíva na práve na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené v článku 6 EDĽP, ktorému zodpovedajú, ako to spresňujú Vysvetlivky k Charte základných práv (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17), článok 47 druhý a tretí odsek, ako aj článok 48 Charty.

36 V tejto súvislosti z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že verejné pojednávanie predstavuje základnú zásadu zakotvenú v článku 6 EDĽP. Táto zásada má osobitný význam v trestných veciach, kde vo všeobecnosti musí existovať súd prvého stupňa, ktorý plne spĺňa požiadavky článku 6 EDĽP a kde osoba podliehajúca súdnej právomoci môže legitímne požadovať, aby bola „vypočutá“, ako aj aby mala najmä možnosť ústne uviesť svoje dôvody obhajoby, vypočuť výpovede v jej neprospech a klásť otázky svedkom (ESĽP, 23. novembra 2006, Jussila v. Fínsko, CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, bod 40, a ESĽP, 4. marca 2008, Hüseyin Turan v. Turecko, CE:ECHR:2008:0304JUD001152902, bod 31).

37 Podľa tejto judikatúry ani znenie, ani zmysel článku 6 EDĽP nebránia osobe, aby sa výslovne alebo konkludentne z vlastnej vôle vzdala záruk spravodlivého procesu. Vzdanie sa práva zúčastniť sa na pojednávaní sa však musí jednoznačne preukázať a musí byť sprevádzané minimálnymi zárukami zodpovedajúcimi jeho závažnosti. Navyše nesmie brániť žiadnemu dôležitému verejnému záujmu (ESĽP, 1. marca 2006, Sejdovic v. Taliansko, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, bod 86, ako aj ESĽP, 13. marca 2018, Vilches Coronado a i. v. Španielsko, CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, bod 36).

38 Vo veci samej bolo začaté trestné stíhanie proti viacerým osobám za vedenie a/alebo účasť na organizovanej zločineckej skupine. V počiatočnom štádiu konania boli obvinené osoby informované na základe vnútroštátnej právnej úpravy o podmienkach, za ktorých môže k tomuto konaniu v prípade nedostavenia sa bez náležitého dôvodu dôjsť napriek ich neprítomnosti. Okrem toho advokáti obvinených osôb sa zúčastnili na všetkých pojednávaniach, ktoré sa uskutočnili v rámci ich konania.

39 Prejudiciálna otázka sa v prvom rade týka situácie, keď sa obvinená osoba úmyselne vzdá svojho práva dostaviť sa na jedno z pojednávaní v rámci svojho konania.

40 Vzhľadom na samotné znenie článku 8 ods. 2 smernice 2016/343 treba uviesť, že v prípade, o aký ide vo veci samej, boli splnené tak podmienky stanovené v písmene a) tohto článku 8 ods. 2, ako aj podmienky uvedené v jeho písmene b).

41 Okrem toho z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že vzdanie sa práva UW zúčastniť sa na pojednávaní bolo sprevádzané minimálnou zárukou zodpovedajúcou jeho závažnosti a že toto vzdanie sa nezdá byť v rozpore so žiadnym dôležitým verejným záujmom.

42 Za týchto podmienok treba konštatovať, že článok 8 ods. 2 smernice 2016/343 nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že právo obvinenej osoby byť prítomná na konaní nie je porušené, ak sa táto osoba jednoznačne rozhodla, že sa nedostaví na jedno z pojednávaní konaných v rámci jej konania, keďže bola informovaná o konaní tohto pojednávania a bola na uvedenom pojednávaní zastúpená splnomocneným advokátom.

43 Otázka položená vnútroštátnym súdom sa v druhom rade týka situácie, v ktorej sa obvinená osoba nemohla dostaviť na pojednávania konané v rámci jej konania z dôvodu nezávislého od jej vôle, a to z dôvodu choroby.

44 Podľa odôvodnenia 34 smernice 2016/343, ak sa podozrivé alebo obvinené osoby nemôžu na súdnom konaní zúčastniť z dôvodov, ktoré nemôžu ovplyvniť, mali by mať možnosť požiadať o nový termín súdneho konania v rámci lehoty ustanovenej vo vnútroštátnom práve.

45 Vnútroštátny súd sa Súdneho dvora na jednej strane pýta na situáciu, v ktorej obvinená osoba, ktorá sa z dôvodu nezávislého od jej vôle nemohla dostaviť na pojednávanie, ktoré sa konalo v rámci jej konania, a ktorá bola informovaná o úkonoch uskutočnených v jej neprítomnosti na tomto pojednávaní, vyhlásila, že nespochybňuje zákonnosť vykonaných úkonov z dôvodu tejto neprítomnosti a nežiada o ich zopakovanie v jej prítomnosti.

46 V tomto kontexte treba konštatovať, že takéto stanovisko možno považovať za jednoznačné vzdanie sa práva zúčastniť sa na dotknutom pojednávaní.

47 Na druhej strane vnútroštátny súd poukazuje na situáciu, v ktorej obvinená osoba vyhlásila, že si želá zopakovanie v jej prítomnosti úkonov, ktoré sa uskutočnili, keď nebola prítomná, čo viedlo k nariadeniu dodatočného výsluchu svedka, na ktorom sa obvinená osoba mohla v plnom rozsahu zúčastniť.

48 V tejto súvislosti osobu, ktorá dosiahla zopakovanie úkonov vykonaných na pojednávaniach, na ktoré sa nemohla dostaviť, za jej prítomnosti, nemožno považovať za osobu, ktorá nebola prítomná na svojom súdnom konaní.

49 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 8 ods. 1 a 2 smernice 2016/343 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v situácii, keď obvinená osoba bola včas informovaná o tom, že sa proti nej vedie súdne konanie, ako aj o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie v tomto konaní a keď bola táto osoba zastúpená splnomocneným advokátom, ktorého si ustanovila, stanovuje, že jej právo byť prítomná na svojom konaní nie je porušené, ak:

– sa jednoznačne rozhodla, že sa nedostaví na jedno z pojednávaní konaných v rámci jej konania, alebo

– sa nedostavila na jedno z týchto pojednávaní z dôvodu, ktorý nemôže ovplyvniť, ak bola v nadväznosti na toto pojednávanie informovaná o úkonoch vykonaných v jej neprítomnosti a so znalosťou veci prijala rozhodnutie, ktorým vyhlásila, že nebude namietať svoju neprítomnosť na účely napadnutia zákonnosti týchto úkonov alebo že sa chce zúčastniť na týchto úkonoch, čo viedlo príslušný vnútroštátny súd k zopakovaniu uvedených úkonov, najmä uskutočnením dodatočného výsluchu svedka, ktorého sa obvinená osoba tak mohla v plnom rozsahu zúčastniť.

O trovách

50 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

Článok 8 ods. 1 a 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v situácii, keď obvinená osoba bola včas informovaná o tom, že sa proti nej vedie súdne konanie, ako aj o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie v tomto konaní a keď bola táto osoba zastúpená splnomocneným advokátom, ktorého si ustanovila, stanovuje, že jej právo byť prítomná na svojom konaní nie je porušené, ak:

— **sa jednoznačne rozhodla, že sa nedostaví na jedno z pojednávaní konaných v rámci jej konania, alebo**

— **sa nedostavila na jedno z týchto pojednávaní z dôvodu, ktorý nemôže ovplyvniť, ak bola v nadväznosti na toto pojednávanie informovaná o úkonoch vykonaných v jej neprítomnosti a so znalosťou veci prijala rozhodnutie, ktorým vyhlásila, že nebude namietať svoju neprítomnosť na účely napadnutia zákonnosti týchto úkonov alebo že sa chce zúčastniť na týchto úkonoch, čo viedlo príslušný vnútroštátny súd k zopakovaniu uvedených úkonov, najmä uskutočnením dodatočného výsluchu svedka, ktorého sa obvinená osoba tak mohla v plnom rozsahu zúčastniť.**

Podpisy